
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК
СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 8

Засновник, видавець: *Університет державної фіскальної служби України*
Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету
державної податкової служби України (економіка, право)

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

Свідчення про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ 22277-12177 Р від 02.08.2016

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної
служби України (протокол № 14 від 23.11.2021)

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б)
в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: *О. А. Шевчук*, д.е.н., професор (головн. ред.); *Н. П. Мацелюх*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *С. В. Онишко*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *Н. С. Дружинська*, к.е.н. (відп. секр.); *О. В. Алейнікова*, д.н. держ. упр., професор; *В. Л. Андрущенко*, д.е.н., професор; *Я. В. Белінська*, д.е.н., професор; *О. І. Береславська*, д.е.н., професор; *І. М. Боярко*, д.е.н., професор; *В. В. Гурочкіна*, д.е.н., доцент; *Н. Г. Діденко*, д.н. держ. упр., професор; *К. В. Дубич*, д.н. держ. упр., професор; *С. А. Дяченко*, д.н. держ. упр.; *В. Д. Залізо*, д.е.н., професор; *В. Ю. Ільїн*, д.е.н., професор; *Л. М. Карпенко*, д.е.н., професор; *Є. Г. Карташов*, д.н. держ. упр., доцент; *Ю. М. Коваленко*, д.е.н., професор; *А. В. Кожина*, к.н. держ. упр., доцент; *Т. А. Коляда*, к.е.н., с.н.с., доцент; *В. М. Краєвський*, д.е.н., професор; *А. В. Лісовий*, д.е.н., професор; *В. В. Мартиненко*, д.е.н., доцент; *В. М. Мельник*, д.е.н., професор; *А. А. Олешко*, д.е.н., професор; *В. О. Осмятченко*, д.е.н., професор; *Ю. В. Пасічник*, д.е.н., професор; *П. В. Пашико*, д.е.н., професор; *С. В. Петруха*, к.е.н., доцент; *В. В. Пилипів*, д.е.н., професор; *С. П. Pinna*, д.е.н., професор; *Н. В. Стежко*, д.е.н., професор; *О. О. Сунцова*, д.е.н., професор; *Н. В. Ткаченко*, д.е.н., професор; *Н. М. Ткачова*, д.н. держ. упр., професор; *І. В. Ховрак*, д.е.н., доцент; *К. І. Швабій*, д.е.н., професор; *Аміт Кумар*, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент; *Аннелена Лобб*, доктор філософії, доцент; *Варадарадж Аравамудхан*, доктор філософії, MBA, MPHIL, професор; *Гечібая Бадрі*, д.е.н., професор; *Гозора Владімір*, доктор філософії, габілітований доктор, професор, MBA; *Горал Юстина*, доктор філософії, доцент; *Джвігол-Барош М.*, доктор філософії, доцент; *Рафаель Ірizarрі*, доктор наук, професор; *Іскандар Муда*, доктор філософії, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; *Мискевич Радослав*, доктор філософії, доцент; *Мохд Заїні Абд Карім*, доктор філософії, професор; *Новак Даріуш*, габілітований доктор, професор; *Сафван Аль Салім*, доктор філософії, професор; *Синко Юрай*, доктор філософії, професор, MBA; *Натела Циклашвілі*, д.е.н., професор.

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : *О. А. Шевчук* (головн. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. – Випуск 8. – 178 с.

У виданні розміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редакція провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:

вул. Університетська, 31,

м. Ірпінь, Київська обл., 08205, Україна

E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomicchnyi Visnyk. Serii: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

ЗМІСТ

Вітальне слово Г. Пліс	10
Бедринець М. Д., Корецька І. В. Особливості децентралізації в контексті світового досвіду: типи, моделі та форми.....	11
Бойко Н. О., Богославець О. Г., Ілляшенко І. О., Шевчук О. В., Шмігельська С. А. Анімаційна діяльність як ефективний фактор зростання рівня послуг та конкурентоспроможності підприємств гостинності Туреччини.....	19
Борса В. В. Вплив митного реєстру на зону безпеки інтелектуальної власності в сучасних умовах зовнішньоекономічної діяльності.....	30
Брехов С. С. Пріоритети вдосконалення діяльності державної податкової служби щодо оцінювання ризиків з питань трансфертного ціноутворення.....	40
Грицун В. В. Міжнародна фінансова допомога ЄС.....	52
Гурочкіна В. В., Рєзнік С. В. Формування системи інноваційного розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці.....	62
Лисецька Н. М. Систематизація теоретико-методологічних підходів використання непрямих методів контролю за доходами і витратами фізичних осіб.....	75
Петик Л. О., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України.....	85
Петруха Н. М., Гуденко О. Д., Мазур А. О., Мальцев М. А. Державне стимулювання сталого розвитку природно-ресурсного та аграрного секторів національної економіки.....	95
Піжук О. І. Трансформація фіскальної політики України крізь призму теорії обмежень.....	106
Хачатрян В. В., Менчинська О. М. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку лізингових послуг.....	114
Чернецька О. В., Чепець О. Г. Особливості обліку розрахунків за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності.....	126
Шевчук О. А., Слюсар В. Ю. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.....	135
Шкуронат О. Г., Петруха С. В., Мельников О. В. Перспективи державних підприємств в умовах модернізації системи управління державною власністю (на прикладі підприємств, віднесених до сфери управління Державної аудиторської служби України).....	144
Яківченко А. М. Інноваційний маркетинг у системі розвитку промислових підприємств.....	156
Бедринець М. Д., Грушко Н. С. Бюджетна децентралізація в Україні: результати, виклики і перспективи.....	164
Шевчук О. А. Науковий погляд на розвиток сільської економіки в умовах нової соціально-економічної реальності (рецензія на монографію).....	176

УДК 330.368

JEL L0, H29, F12, F29

DOI 10.33244/2617-5932.8.2021.114-125

В. В. Хачатрян,*д-р екон. наук, доцент,**завідувач кафедри економіки**та міжнародних відносин,**e-mail: khachatryan9191@vtei.com.ua***ORCID ID 0000-0002-9532-0116;****О. М. Менчинська,***к-т екон. наук, доцент кафедри**економіки та міжнародних відносин,**Вінницький торговельно-економічний*
*інститут КНТЕУ,**м. Вінниця, Україна**e-mail: derkacholena@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-1549-4870**

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ

У статті проаналізовано сучасний стан міжнародного ринку лізингових послуг. Виокремлено основні тенденції його розвитку та вплив на діяльність компаній, що діють у сфері лізингу в Україні. Встановлено, що світовий ринок лізингу є досить розвиненим та демонструє щорічний приріст як за кількістю укладених договорів, так і за їх вартістю. Водночас у 2020 р. розмір світового ринку лізингу децю впав, що пов'язано зі зниженням ділової активності великої кількості компанії внаслідок впливу пандемії коронавірусу COVID-19 та усіх пов'язаних з нею обмежувальних дій.

Авторами зазначено, що лізинг є одним із основних засобів інвестування та головною альтернативою банківським кредитам у сфері малого і середнього бізнесу. У таких країнах, як США, Німеччина та Японія на лізинг припадає до 40 % усіх інвестицій. Взагалі міжнародний ринок лізингу більш ніж на 90 % формується з Азіатсько-Тихоокеанського, Північного Американського та Європейського ринків лізингу.

За результатами дослідження зроблено висновки про те, що міжнародний лізинг є одним із перспективних методів поживлення економіки України, зокрема в сфері малого та середнього бізнесу. Для забезпечення розвитку міжнародного лізингу в Україні удосконалюється законодавча база, запроваджуються інвестиційні податкові пільги при імпорті високотехнологічного обладнання в Україну.

Ключові слова: лізингові операції, міжнародний лізинг, інвестиції, лізинговий договір, лізингоодержувач, лізингодавець, регулювання лізингових операцій, Українське об'єднання лізингодавців.

В. В. Хачатрян, Е. Н. Менчинская. Современное состояние и тенденции развития международного рынка лизинговых услуг

В статье проанализировано современное состояние международного рынка лизинговых услуг. Определены основные тенденции его развития и влияние на деятельность компаний, функционирующих в сфере лизинга в Украине. Установлено, что мировой рынок лизинга достаточно развит и демонстрирует ежегодный прирост как по количеству заключенных договоров, так и по их стоимости. В то же время, в 2020 г. размер мирового рынка лизинга несколько упал, что связано со снижением деловой активности большого количества компаний вследствие влияния пандемии коронавируса COVID-19 и всех связанных с ней ограничительных действий.

Авторы подчеркивают, что лизинг является одним из главных средств инвестирования и главной альтернативой банковским кредитам в сфере малого и среднего бизнеса. В таких странах, как США, Германия и Япония, на лизинг приходится до 40 % всех инвестиций. В целом международный рынок лизинга более чем на 90% формируется из Азиатско-Тихоокеанского, Северного Американского и Европейского рынков лизинга..

В результате исследования сделаны выводы, что международный лизинг является одним из перспективных методов оживления экономики Украины, в частности в сфере малого и среднего бизнеса. Для обеспечения развития международного лизинга в Украине требуется совершенствование законодательной базы, вводятся инвестиционные налоговые льготы при импорте высокотехнологичного оборудования в Украину.

Ключевые слова: лизинговые операции, международный лизинг, инвестиции, лизинговый договор, лизингополучатель, лизингодатель, регулирование лизинговых операций, Украинское объединение лизингодателей.

Метою статті є аналіз сучасного стану та виокремлення тенденцій розвитку міжнародного лізингу в Україні.

Постановка проблеми. У сучасних умовах світового економічного розвитку лізинг стає одним із макроекономічних чинників глибоких позитивних зрушень у національних господарствах. Активне застосування цього фінансового інструменту дає змогу вирішити найважливіші економічні проблеми, що пов'язані з модернізацією основних виробничих фондів, стабільним розвитком галузей і регіонів, розширенням внутрішнього виробничого ринку та збільшенням збуту. Світовий ринок фінансових послуг за останні три роки показав значні темпи зростання. У промислово розвинених країнах світу, особливо це стосується Китаю, нових індустріальних країн (НІК) та країн Азіатсько-Тихоокеанського ринку лізингу. В них частка лізингу в інвестиціях досягає 40 %, він стає одним із важливих джерел фінансування в економіках емерджентного типу. Разом із тим загострюється конкуренція на ринку лізингових послуг через появу нових гравців. Тому виникає необхідність детального дослідження світового ринку лізингових послуг, його стану, структури, динаміки та сучасних тенденцій масштабного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на вищевикладене, дослідження розвитку ринку лізингових послуг в Україні є досить актуальним та має практичну цінність. В іноземних та вітчизняних фахових літературних джерелах і дослідженнях практиків приділено багато уваги теоретичним аспектам, механізмам взаємодії та методам оцінювання ринку міжнародного лізингу. Зазначимо, що питання розвитку лізингових послуг знаходилося у полі зору великої кількості вчених. Зокрема, цю тему досліджували

С. К. Амелін, О. С. Бадзим, І. О. Борисюк, С. І. Брус, В. В. Гурочкіна, В. Т. Другова, М. М. Дученко, І. Я. Кулиняк, В. М. Малишко, П. О. Мухін, К. Л. Нетудихата, Н. В. Рощина, Н. О. Черненко та інші. Незважаючи на досить великий доробок науковців, обрана тема не втрачає своєї актуальності в умовах потреби вітчизняних підприємств у технічному переозброєнні.

Інформаційною базою дослідження слугує вітчизняна нормативно-правова база, наукові праці вітчизняних та іноземних фахівців у сфері лізингу та фінансів, матеріали анотованих звітів Міжнародної асоціації лізингу та Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», офіційні статистичні дані Державної служби статистики України. Використані такі наукові методи дослідження, як теоретичного узагальнення, систематизації та класифікації, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, графічний тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан міжнародного лізингу та динаміку його розмірів за 2014–2020 рр., за даними останніх аналітичних звітів про світовий ринок лізингу, відображено на рис. 1.

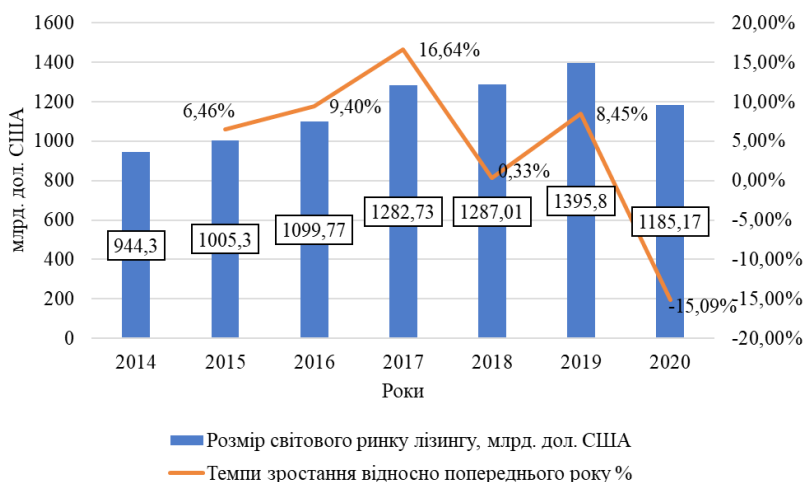

Рис. 1. Динаміка світового ринку лізингу за 2014–2020 рр.

Джерело: [1, 2].

Починаючи з 2015 р. світовий ринок лізингу впевнено зростає. Найбільший приріст відбувся у 2017 р. на 16,63 % порівняно з 2016 р., у 2018 р. приріст уповільнився та становив лише 0,33 %. Це зумовлено окремими кризовими явищами у економіці деяких країн. Свого максимуму світовий ринок лізингу досяг у 2019 р., коли розміри укладених договорів становили 1 395,8 млрд дол. США. Водночас у 2020 р. цей ринок «упав» на 15,09 % і становив 1 185,17 млрд дол. США. Ця ситуація зумовлена впливом пандемії коронавірусу, яка загальмувала розвиток лізингу, призупинила діяльність окремих компаній.

Водночас аналітики групи «Clarke Group's» прогнозують у 2021 р. зростання до 1 355,63 млрд дол. США, або на 14,4 %. Оптимістичні прогнози в основному пов'язано з тим, що компанії перебудують свою діяльність та оговтаються від впливу COVID-19, яке раніше призвело до обмежувальних заходів стримування та операційних проблем.

Очікується, що світовий ринок лізингу досягне 1 836 млрд дол. США у 2025 р. Незважаючи на Covid-19, існує велика впевненість у подальшому зростанні та успіху лізингової галузі. У Global Leasing Report 2021 [1] зазначено, що окремі країни світу навіть у період пандемії коронавірусу змогли досягти зростання ринку лізингу. До таких країн належить Китай, Канада та меншою мірою Велика Британія. Водночас більшість інших країн світу, особливо США та Німеччина, показали зниження обсягу власного ринку лізингу.

Сьогодні на три регіони (Північна Америка, Європа та Азія) приходиться понад 94 % усіх укладених у світі угод. Найменші частки на світовому ринку лізингу мають країни Південної Америки та Африки. Азіатсько-Тихоокеанський регіон був найбільшим регіоном на світовому ринку лізингу, на який припадало 36 % ринку в 2020 році. Північна Америка була другим за величиною регіоном, на який припадало 32 % світового ринку лізингу. Африка була найменшим регіоном на світовому ринку лізингу. На рис. 2 наведемо графічно структуру світового ринку лізингу.

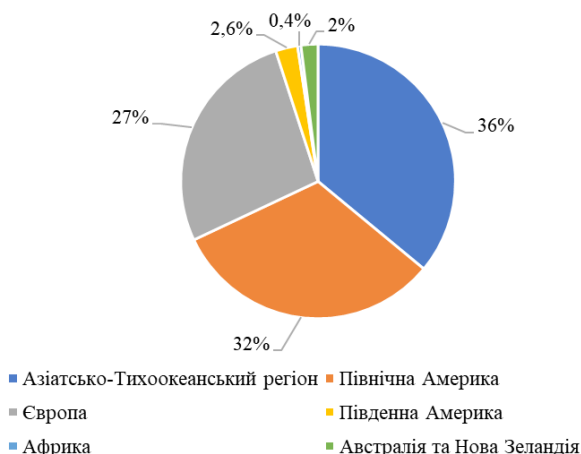

Рис. 2. Структура світового ринку лізингу за 2020 р.

Джерело: [1, 2].

Значимо, що протягом тривалого часу головним лідером на ринку світового лізингу був ринок Північної Америки, але у 2020 р. його зростання призупинилося внаслідок пандемії коронавірусу. Ринок Північної Америки включає в себе США, Канаду та Мексику. На сьогодні лізинг у США є основним механізмом, через який реалізують інвестиції. За наявності випадків, в яких важко визначити власника обладнання серед учасників лізингової угоди, більшість країн світу використовують стандарти системи США. Частка лізингу в цій державі впродовж багатьох років становить понад 30 % інвестицій в обладнання. У свою чергу, банківські холдингові компанії мають право здійснювати лізинг рухомого і нерухомого майна, водночас національні банки – лише рухомого майна.

Найпоширенішим є лізинг комп'ютерної техніки, частка якого у структурі лізингових активів становить більше 20,6 %. Так, при лізингу комп'ютерів корпорація IBM бере на себе витрати на обслуговування машин у розмірі від 5 до 10 % їх ціни. Крім того, у договорі часто передбачається можливість повернення комп'ютера раніше початкового терміну або

заміна його на інші типи (сучасніші). Також домінує лізинг різних видів техніки, серед яких провідне місце займають лізинг вантажівок та трейлерів, що становлять 10,7 % від усього обсягу лізингу техніки, авіаційної техніки (10,5 %), будівельного обладнання і техніки (7,9 %), сільськогосподарського обладнання і техніки (6,1 %).

Азіатсько-Тихоокеанський ринок лізингу на перше місце вийшов лише у 2020 р. Коли інші ринки демонстрували падіння, Азіатсько-Тихоокеанський ринок продемонстрував зростання. Це може бути пов'язано з тим, що ці країни одні з перших оговталися від коронавірусу, а бізнес зміг пристосуватися до нових умов ведення бізнесу. Головним лідером у цьому регіоні є Японія. Розвиток лізингу в Японії розпочався набагато пізніше, ніж в інших країнах. Регулярні та постійні інвестиції у галузі науки, техніки здійснили вирішальний вплив на прогрес у сфері технологій, вплинули на темпи розвитку лізингового ринку та сприяли його виходу на п'ятий етап еволюції світового ринку лізингу – стадію нових лізингових продуктів. Чинниками, які посприяли цьому, були: постійна розробка нових високоартісних технологій та техніки, сильна конкуренція, творчість лізингових компаній, яка виявляється у наданні різноманітних бонусів сторонам лізингового договору, у винахідливості менеджменту компаній тощо [3].

Операційний лізинг став досить розвиненим, супроводжується складними опціонами завершення терміну лізингу, опціонами раннього завершення, оновлення та подовження кредитів, оновлення технологій та іншими інноваціями. Це все створило нові можливості для зручності, гнучкості, адаптації терміну лізингу до економічних, фінансових і технологічних змін у лізингоотримувача. Поширеними послугами серед японських лізингових компаній є такі: венчурний лізинг, комплексний лізинг та сек'юритизація.

У Японії немає закону, що конкретно регулює діяльність лізингових компаній. Цей бізнес здійснюють філії фінансових установ (банків, страхових компаній тощо), регулюється він законами та нормативними актами тієї організації чи установи, діяльність якої представляє. Так, якщо обладнання є предметом лізингових операцій і умови договорів різноманітні, то лізингові компанії мають дотримуватися різних законів та положень, які застосовуються до них.

У Японії найбільше фінансується обладнання, яке стосується інформації та обладнання зв'язку (в середньому 30 %), серед якого основну роль відіграє комп'ютерна техніка – 51,4 %, водночас фінансування фізико-хімічного призначення становить лише 1,01 %, що пояснюється економічною спрямованістю, політикою уряду, розвитком виробництва тощо. Особливістю лізингового фінансування в Японії є те, що такі послуги мають підтримку державного сектору, на який припадає 10,5 % інвестицій [4].

Ринок лізингу Європи також є досить розвиненим і за виключенням 2020 р. впевнено зростає. Серед країн Європи потрібно виділити Німеччину. Німецький лізинговий ринок представлений Федеральною асоціацією німецьких лізингових компаній BDL (Bundesverband Deutscher Leasing-Unternehmen), до якої належать близько 180 членських компаній, що становлять більше ніж 90 % ринку [5, с. 120].

Розвиток лізингу в Німеччині нині перебуває на етапі операційного лізингу, а саме пакетування послуг. Переходу до цієї стадії розвитку сприяли зростання конкуренції між лізинговими компаніями, обмін технологій з іншими країнами, що стимулювало попит мультинаціональних лізингоодержувачів, а також стрімкий розвиток ринку основних фондів.

Ключовою ознакою продукту є спроможність лізингоодержувача повернути об'єкт лізингу після закінчення терміну, вказаного у договорі, та повного спектра послуг, що

притаманні для багатьох угод операційного лізингу. Лізингові компанії пропонують для лізингоодержувача зручний набір послуг, який враховує індивідуальні потреби кожного і передбачає не лише надання обладнання, а й забезпечення його транспортування, монтаж, технічне обслуговування у випадку погіршення його стану або функціонування, навчання персоналу з експлуатації та інше. Розробкою лізингових договорів часто займаються не лише лізингові організації, а й підприємства-лізингоодержувачі, які часто пропонують договори, в яких відображено їхні інтереси, потреби, вподобання.

Німецький ринок лізингу доволі зрілий, тому він має велике проникнення в Німеччині: останніми роками питома вага лізингу в загальному обсязі інвестицій становила 15,4 %, при цьому лізинг обладнання – 23 % у загальному обсязі лізингових договорів [2].

У контексті руху України до ЄС для нашої країни найбільш цікавим є ринок лізингу ЄС. Посилюється зазначене ще й тим, що вітчизняні компанії, як правило, обладнання закупають з країн ЄС, яке є досить надійне. У табл. 1 наведемо топ-10 найбільших європейських лізингових компаній.

Таблиця 1

Топ-10 найбільших європейських лізингових компаній

№ з/п	Назва компанії	Країна	Обсяг лізингу (тис. євро)	Кількість укладених договорів
1.	Société Générale Equipment Finance (incl. ALD Automotive)	Франція	15 933,068	433 405
2.	BNP Paribas Leasing Solutions (incl. Arval)	Франція	15 110,634	522 409
3.	Volkswagen Leasing GmbH	Німеччина	13 937,752	554 677
4.	De Lage Landen International B.V.	Нідерланди	10 922,637	337 491
5.	Deutsche Leasing	Німеччина	7 717,5	72 913
6.	Uni Credit Leasing S.p.A.	Італія	6 905,568	104 633
7.	Lease Plan Corporation N.V	Нідерланди	6 254,306	298 553
8.	Alphabet International	Німеччина	5 883,3	221 600
9.	9 Nordea Finance	Швеція	5 126,875	293 478
1.0	Crédit Agricole Leasing&Factoring	Франція	4 716,843	97 347

Джерело: [6, с. 123].

Означені компанії належать до 10 найбільших промислово розвинених країн світу, серед яких Франція, Німеччина, Нідерланди, Італія, Швеція. Спостерігається практично однакова тенденція: як за обсягом здійснення лізингових угод, так і за їх кількістю.

Отже, світовий ринок лізингу є досить розвиненим, розмір якого у 2020 р. становив 1 185,17 млрд дол. США. Починаючи з 2015 р. світовий ринок лізингу стрімко розвивався та демонстрував щорічний приріст як за кількістю укладених договорів, так і за їх вартістю. Водночас у 2020 р. розмір світового ринку лізингу дещо впав, що пов'язано зі зниженням ділової активності великої кількості компаній внаслідок впливу пандемії коронавірусу та усіх пов'язаних з нею обмежувальних дій. Водночас аналітики міжнародних організацій оптимістичні у прогнозах та передбачають уже в 2021 р. зростання цього ринку на 14,4 %. Сьогодні лізинг є одним із основних засобів інвестування та головною альтернативою банківським кредитам. У таких країнах, як США, Німеччина та Японія на лізинг припадає

до 40 % усіх інвестицій. Взагалі міжнародний ринок лізингу більш ніж на 90 % формується з Азіатсько-Тихоокеанського, Північного Американського та Європейського ринків лізингу.

У сьогоденний трансформаційний час стратегічні пріоритети просторового розвитку бізнес-процесів є у центрі уваги світового глобального розвитку. Це пояснюється рухомою силою бізнесу в розвитку господарських стосунків, фундаментальною основою яких є приватна власність та стимулювання людини до праці в умовах існуючих законодавчих норм. Підприємництву притаманна очевидна історичність та надто суттєвий інтернаціональний досвід. Ефективне легітимне обслуговування бізнес-процесів на рівні простору дозволяє розпочати формування світових бізнес-процесів, забезпечуючи їй поступовий стратегічний розвиток. Зокрема, для успішного управління просторовими соціально-економічними процесами насамперед необхідно визначити чіткі пріоритети. Остання перетинається з визначенням ідеї, місії та шляхів розвитку бізнес-процесів. Отже, потрібно пам'ятати, що на першому місці завжди перебуває підприємець, постачальник, покупець із власними соціально-економічними цінностями та потребами. Згідно з зазначеним формується кон'юнктура ринку як співвідношення існуючого попиту та пропозиції в необхідному співвідношенні. Саме завдяки визначеним потребам і створюються, розвиваються бізнес-процеси. За часів швидких змін компаніям потрібно знаходити більш цілісний підхід до формування стійких цінностей, які можуть сприяти зміні способу життя людей, компанії та її співробітників. Це зумовлює тренди, на які компанії повинні реагувати «тут і зараз».

Щодо лізингу в Україні, то окремої статистики у межах джерел фінансування інвестиційної діяльності немає. Проте відомо, що в українських реаліях на ринку існує три основні групи учасників: банки, фінансові компанії та юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати послуги фінансового лізингу (далі – ЮОЛ). Банки та фінансові компанії можуть автоматично надавати фінансовий лізинг, зареєструвавшись як фінансові установи. ЮОЛ не повинні бути реєструватися як фінансові установи, але їм було дозволено надавати послуги лізингу як тільки вони отримали ліцензію на ці операції. Тому доцільно рахувати також кількість ліцензій, яка видана ЮОЛ. Така статистика не буде відображати реальний стан дійсно реалізованих угод і виданих лізингових кредитів. Останні дані свідчать, що на кінець 2019 року було 630 установ, які мали право надавати послуги фінансового лізингу в Україні. Ця кількість включала 78 банків, 439 фінансових компаній та 113 ЮОЛ [7].

Станом на 1 січня 2020 року вартість діючих договорів фінансового лізингу становила 38 997 млн грн (близько 1 651 млн. дол. США). Хоча 70 % установ, які мають ліцензію на надання фінансового лізингу, є фінансовими компаніями, вони відповідають лише за близько 3 % від загальної вартості портфеля. Ще 26 % вартості портфеля знаходиться у руках банків. Обидві ці групи учасників ринку не розглядають цю діяльність як свій основний бізнес.

Найактивнішою групою на лізинговому ринку залишаються ЮОЛ. По суті, вони становлять лише 18 % усіх установ, що мають ліцензію на діяльність на цьому ринку, але вони мають 71 % від загальної вартості лізингового портфеля.

Водночас зважаючи на те, що, за даними Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», у 2019 р. обсяг лізингу становив 29 007,3 млн грн, що у питомій вазі усіх джерел фінансування інвестиційної діяльності не перевищує 5 %. Тому можемо констатувати, що в Україні на фінансовий лізинг відводиться досить невелика частка джерел фінансування інвестиційної діяльності. Відповідно, в нашій країні широкого розвитку лізинг не набув.

Розвиток лізингу прямо залежить від кількості гравців на цьому ринку. Тому на рис. 3. відобразимо динаміку кількості лізингодавців в Україні за 2015–2020 рр.

У переважній більшості на ринку лізингу працюють фінансові установи, які мають ліцензію на здійснення лізингових операцій. Відповідно, вони надають великий перелік фінансових послуг, а лізинг є одним із них. На кінець 2020 р. кількість таких компаній становила 521 одиницю. Тоді як юридичних осіб, які не є фінансовими установами, було 146 одиниць, а чотири роками раніше – 268 одиниць. Відбувається одночасне зростання фінансових компаній та зменшення юридичних осіб, які не є такими. Таку тенденцію можна пояснити тим, що в Україні ринок лізингу не набув високого розвитку, а тому компаніям вигідніше ним займатися як допоміжною сферою діяльності.

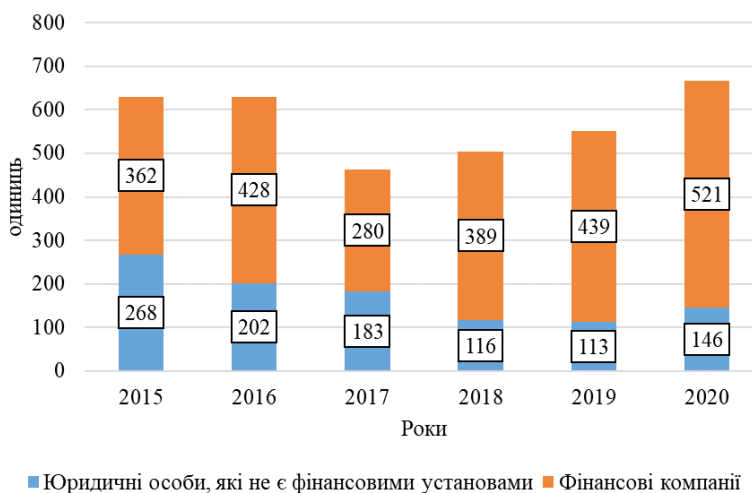

Рис. 3. Динаміка та структура лізингодавців в Україні за 2015–2020 рр.
Джерело: складено авторами на основі [7].

Щодо безпосередньо гравців на ринку лізингових послуг в Україні, то потрібно відмітити 3 компанії, які охоплюють до 60 % усього ринку: «ОТП-Лізинг», «УЛФ-Фінанс» та «Порше Лізинг Україна» [6]. Інші лізингові компанії займають значно менші частки ринку. Найчастіше послугами лізингу користуються з метою придбання транспорту та машин і устаткування для сільського господарства. Розвиток вітчизняного ринку лізингу значною мірою залежить від існування попиту на них з боку аграрних компаній. Загалом український лізинговий ринок є не досить розвиненим, але щороку спостерігають позитивні зрушення, що свідчать про перспективність лізингу та його становлення.

Серед позитивних зрушень у сфері регулювання лізингових операцій в Україні потрібно зазначити про удосконалення критеріїв до уповноважених лізингодавців, юридичних осіб, додатку до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва за договорами фінансового лізингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2021 р. № 1106 [13].

1. Дотримання нормативу розміру власного капіталу та/або інших нормативів, встановлених Національним банком (за наявності).

2. Відсутність заборгованості зі сплати податків, зборів та інших платежів до бюджету.
3. Незастосування протягом останніх 12 місяців щодо лізингодавця або до власників істотної участі в лізингодавці, або до пов'язаних осіб лізингодавця Україною, іноземними державами-членами Організації економічного співробітництва та розвитку чи ЄС санкцій.
4. Наявність технології та процедури надання послуг фінансового лізингу суб'єктам малого та середнього підприємництва, прийнятність яких визначається Фондом розвитку підприємництва.
5. Наявність організаційної структури з надання послуг фінансового лізингу суб'єктам малого та середнього підприємництва.
6. Наявність у продуктової лінійці лізингодавця лізингових продуктів для малого та середнього підприємництва, інформація про які розміщена на вебсайті лізингодавця.
7. Наявність працюючого портфеля лізингових договорів малого та середнього підприємництва в розмірі, визначеному Фондом розвитку підприємництва.
8. Наявність стратегічного плану щодо фінансування малого та середнього підприємництва (стратегія бізнесу, цільові параметри, ліміти на кредитні експозиції тощо).

Висновки. Проведений аналіз дає змогу зрозуміти ситуацію на світовому ринку лізингових послуг. У 2020 р. розмір світового ринку лізингу впав, що пов'язано зі зниженням ділової активності великої кількості фінансових компаній внаслідок впливу пандемії коронавірусу, проте прогнози дані аналітиків міжнародних організацій передбачають уже в 2021 р. зростання цього ринку на 14,4 %. Зростання обсягу міжнародного лізингу в Україні є надзвичайно важливим інструментом розвитку бізнесу, оскільки є одним із основних засобів інвестування та вигідною альтернативою банківським кредитам. Світовий досвід показує значні зрушення в збільшенні кількості компаній, що надають послуги міжнародного лізингу. Отже, проведений аналіз показав, що ринок лізингових послуг у світі та в Україні є досить розвиненим, спостерігаються позитивні зрушення, які свідчать про його зростання. Для забезпечення розвитку міжнародного лізингу в Україні потрібно, по-перше, удосконалити законодавчу базу, тобто привести її у відповідність до міжнародних норм лізингу. По-друге, запровадити інвестиційні податкові пільги при імпорті високих технологій та новітнього обладнання в Україну. І, по-третє, удосконалити регулювання процесів створення лізингових фондів для сприяння лізингу у пріоритетних галузях промисловості, особливо сільського господарства та важкого машинобудування. У подальших дослідженнях варто сфокусувати увагу на аналізі впливу факторів на розвиток міжнародного лізингу в Україні компаній АПК, дослідити їх вплив на динаміку ділової активності фінансових та нефінансових установ, що надають послуги лізингу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global Leasing Report 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.whiteclarkgroup.com/reports/global-leasing-report-2021>
2. Leaseurope 2018. Annual review. 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leaseurope.org/index.php?page=stats-surveys>
3. Черненко Н. О. Аналіз стану сучасного ринку міжнародного лізингу в Україні [Електронний ресурс] / Н. О. Черненко, Н. В. Ковальчук // Ефективна економіка. – 2017. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5636>

4. Remarkable growth highlights leasing's innovation and resilience [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.world-leasing-yearbook.com/wp-content/uploads/2018/12/White-Clarke-Group-Global-Leasing-Report-extract-from-WLY19.pdf>
5. Чеберяко О. Лізингові послуги у зарубіжних країнах: досвід для України / О. Чеберяко, О. Гнатюк // Світ фінансів. – 2020. – № 1. – С. 118–127.
6. Звіт про світовий ринок лізингу (2021–2030) – Вплив та відновлення COVID-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.businesswire.com/news/home/20210311005437/en/Global-Leasing-Market-Report-2021-to-2030---COVID-19-Impact-and-Recovery---ResearchAndMarkets.com>
7. Підсумки діяльності фінансових компаній та юридичних осіб (лізингодавців) за 2015–2021 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6>
8. Хачатрян В. В. Світові тренди просторового науково-технічного розвитку бізнес-процесів [Електронний ресурс] / В. В. Хачатрян, О. М. Ткачук, О. М. Менчинська // Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування». – 2020. – № 6. – С. 145–157. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.6.2020.145-157>
9. Нетудихата К. Л. Аналіз динаміки розвитку лізингу в Україні / К. Л. Нетудихата // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2015. – Вип. 12. – С. 210–214.
10. Гурочкіна В. В. Структурні трансформації економічної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Гурочкіна // Herald of Kiev Institute of Business and Technology. – 2020. – № 4 (46). – С. 13–22. – Режим доступу: <https://doi.org/10.37203/kibit.2020.46.02>
11. Дученко М. М. Стан та перспективи розвитку лізингової галузі в Україні / М. М. Дученко, Т. В. Павленко // Ефективна економіка. – 2019. – № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.53
12. Огляд ринку лізингу України від Українського об'єднання лізингодавців / Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців». 29.09.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://uul.com.ua/2020/oglyad-rynku-lizyngu-ukrayiny-vid-ukrayinskogo-ob-yednannya-lizyngodavtsiv/>
13. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і 29: постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2021-%D0%BF>

REFERENCES

1. Global Leasing Report 2021. URL: <https://www.whiteclarkgroup.com/reports/global-leasing-report-2021>
2. Leaseurope 2018. Annual review. – 2019. URL: <http://www.leaseurope.org/index.php?page=stats-surveys>
3. Chernenko, N. O. (2017). Analiz stanu suchasnoho rynku mizhnarodnoho lizynhu v Ukraini [Analysis of the current market of international leasing in Ukraine] / N. O. Chernenko, N. V. Kovalchuk // Efektyvna ekonomika, (6). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5636>
4. Remarkable growth highlights leasing's innovation and resilience. URL: <https://www.world-leasing-yearbook.com/wp-content/uploads/2018/12/White-Clarke-Group-Global-Leasing-Report-extract-from-WLY19.pdf>

5. Cheberyako O. (2020). Lizynhovi posluhy u zarubizhnykh krainakh: dosvid dlia Ukrainy [Leasing services in foreign countries: experience for Ukraine] / O. Cheberyako, O. Hnatiuk // Svit finansiv, (1), 118–127.
6. Report on the global leasing market (2021–2030) - Impact and recovery of COVID-19. URL: <https://www.businesswire.com/news/home/20210311005437/en/Global-Leasing-Market-Report-2021-to-2030---COVID-19-Impact-and-Recovery---ResearchAndMarkets.com>
7. Results of financial companies and legal entities (lessors) for 2015–2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6>
8. Khachatryan, V. V. (2020). Svitovi trendy prostorovoho naukovo-tekhnichnoho rozvytku biznes-protseviv [World trends in spatial scientific and technical development of business processes] / V. V. Khachatryan, O. M. Tkachuk, O. M. Menchinskaya // Ekonomichniy visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatкування, (6), 145–157. URL: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.6.2020.145-157>
9. Netudykhata, K. L. (2015). Analiz dynamiky rozvytku lizynhu v Ukraini [Analysis of the dynamics of leasing development in Ukraine] / K. L. Netudykhata // Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment, (12), 210–214.
10. Gurochkina, V. V. (2020). Strukturni transformatsii ekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Structural transformations of economic activity in Ukraine] / V. V. Gurochkina // Herald of Kiev Institute of Business and Technology, (4 (46)), 13–22. URL: <https://doi.org/10.37203/kibit.2020.46.02>
11. Duchenko, M. M. (2019). Stan ta perspektyvy rozvytku lizynhovoї haluzi v Ukraini [Status and prospects of the leasing industry in Ukraine] / M. M. Duchenko, T. V. Pavlenko // Efektyvna ekonomika, (1). DOI: 10.32702 / 2307-2105-2019.1.53
12. Review of the leasing market of Ukraine from the Ukrainian Association of Lessors / Association «Ukrainian Association of Lessors». 29.09.2020. URL: <http://uul.com.ua/2020/oglyad-rynku-lizyngu-ukrayiny-vid-ukrayinskogo-ob-yednannya-lizyngodavtsiv/>
13. On amendments to the resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 24, 2020 № 28 and 29. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2021-%D0%BF>

Valentyna V. Khachatryan, Doctor of Economy, Associate Professor, Head of the Department for Economics and International Relations, KNTEU, Ukraine

Olena M. Menchynska, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department for Economics and International Relations, KNTEU, Ukraine

Current State and Trends of the International Leasing Services Market

The article analyzes the current state of the international leasing market. The main trends of its development and the impact on the activities of companies operating in the field of leasing in Ukraine are highlighted.

The purpose of the article is to analyze the current state and highlight trends in international leasing in Ukraine.

The information base of the study is the domestic legal framework, scientific works of domestic and foreign experts in the field of leasing and finance, materials of annotated reports of the International Leasing Association and the Association of Ukrainian Lessors, official statistics of the State Statistics Service of Ukraine. Such scientific research methods as

theoretical generalization, systematization and classification, analysis and synthesis, induction and deduction, graphic, etc. are used.

The international market of leasing services is studied. It is established that the world leasing market is quite developed and shows an annual increase in both the number of concluded contracts and their value. At the same time, in 2020 the size of the global leasing market fell slightly, due to the decline in business activity of a large number of companies due to the impact of the COVID-19 coronavirus pandemic and all related restrictive actions.

The authors emphasize that leasing is one of the main means of investment and the main alternative to bank loans in the field of small and medium business. In such countries as the United States, Germany and Japan, leasing accounts for up to 40% of all investments. In general, the international leasing market is formed by more than 90% of the Asia-Pacific, North American and European leasing markets. According to the results of the study, it was concluded that international leasing is one of the promising methods of economic recovery in Ukraine, in particular in the field of small and medium business. To ensure the development of international leasing in Ukraine, the legal framework needs to be improved, investment tax benefits are being introduced for the import of high-tech equipment to Ukraine.

Keywords: *leasing operations, international leasing, investments, leasing agreement, lessee, lessor, regulation of leasing operations, Ukrainian Association of Lessors*

Стаття надійшла до редколегії 20 жовтня 2021 року

Наукове видання

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК
СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал
2021. Випуск 8

НАД ВИПУСКОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний за випуск Дружинська Н. С.

Редактори-коректори Грабарчук М. М.,
Чорна А. І.

**Технічне редагування та
комп'ютерне верстання** Лисенко О. В.

Підп. до друку 09.12.2021. Формат 75 × 108/16
Ум.-друк. арк. 8,8. Обл.-вид. арк. 9,1
Тираж 300 пр. Зам. № 1 008

Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08205
Тел 38(067)689-30-49
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016*
